

QUAN HỆ KINH TẾ VIỆT-NHẬT TRÊN ĐƯỜNG PHÁT TRIỂN

Ngày 29.7.93, Tổng lãnh sự quán Nhật Bản tại TP. HCM đã chính thức làm lễ khai trương. Nhân dịp này PTKT điểm qua những nét lớn về quan hệ kinh tế Việt - Nhật trong thời gian qua và triển vọng sắp đến.

Quan hệ hợp tác Việt-Nhật trong nhiều năm qua đã diễn ra theo chiều hướng phát triển tốt đẹp. Nhiều năm qua Nhật đã là bạn hàng buôn bán hàng đầu của VN cũng như triển vọng đầu tư của Nhật vào VN sẽ tăng trưởng mạnh mẽ một khi Mỹ bỏ lệnh cấm vận với VN.

QUAN HỆ THƯƠNG MẠI VIỆT NAM - NHẬT

Quan hệ thương mại Việt-Nhật đã phát triển nhanh chóng. Mậu dịch song phương chỉ đạt 194 triệu đô-la (1988) đã tăng lên 1150 triệu đô-la (1992). Trên thực tế con số đó còn lớn hơn nhiều qua những con đường không chính thức. Trong khoảng thời gian 88-92, kim ngạch xuất khẩu của VN vào Nhật đã tăng gần 6 lần trong khi kim ngạch nhập khẩu chỉ tăng gần 3 lần. Trong năm 92 thậm chí mậu dịch của VN với Nhật là 470 triệu đô-la. Ngay từ năm 86, công ty Nissho Iwai, công ty thương mại lớn hàng thứ 6 của Nhật đã là công ty Nhật đầu tiên lập văn phòng tại VN.

Hàng hóa VN xuất khẩu sang Nhật bao gồm: dầu thô, khoáng sản (than, bauxide, apatite ...), hàng nông, lâm, hải sản và hàng thủ công mỹ nghệ. Đặc biệt mặt hàng chiếm tỉ trọng lớn là dầu thô, chiếm 67,5% tổng giá trị xuất khẩu dầu thô của VN, những năm gần đây lên đến hơn 3 triệu tấn hàng năm. Tuy vậy hàng xuất khẩu của VN sang Nhật chỉ chiếm khoảng 0,3% kim ngạch nhập khẩu của Nhật. Việt Nam nhập khẩu từ Nhật những mặt hàng như thiết bị máy móc, hóa chất, phân bón, thuốc trừ sâu và các loại hàng gia dụng điện và điện tử, vải vóc, thực phẩm công nghiệp, xe hơi và xe gắn máy.

KIM NGẠCH THƯƠNG MẠI VN - NHẬT 1988-1992 (triệu đô-la)

	1988	1989	1990	1991	1992
Xuất khẩu	56,8	260,0	339,4	719	810
Nhập khẩu	137,2	94,4	174,0	155	340
Tổng số	194,0	354,4	513,4	874	1150

ĐẦU TƯ CỦA NHẬT VÀO VN

Cho đến nay mức đầu tư của Nhật vào VN còn thấp, nhưng vốn đầu tư đã tăng nhanh từ 3 triệu đô-la (1989) lên 287,4 triệu đô-la (1992). Qua 5 năm thực hiện Luật đầu tư (88-92) Nhật đã đứng hàng thứ tư trong số những nước đầu tư vào VN với 29 dự án và tổng vốn đầu tư 310 triệu đô-la. Những dự án có vốn đầu tư lớn thuộc lĩnh vực dầu khí với sự tham gia của những công ty AEDC, Idemitsu, Mitsubishi, Sumi-moto với tổng vốn đầu tư hơn 100 triệu đô-la. Đã có trên 40 công ty Nhật đã mở trên 60 văn phòng đại diện tại Hà Nội và TP.HCM, nhiều hơn Đài Loan, nước đầu tư đứng hàng đầu tại VN. Những công ty xây dựng và sản xuất của Nhật đã và đang mở văn phòng đại diện ở VN như Toshiba, Kamatsu, Mit-subishi, Toyota, Hazama, Shimizu hay Kajima, Taisei và Obayashi. Trong lĩnh vực ngân hàng, tháng 7.93 Ngân hàng Tokyo đã mở chi nhánh tại TP. HCM. Ngân hàng Tokyo là ngân hàng xếp thứ 13 trong 50 ngân hàng lớn nhất châu Á với giá trị tích sản là 247 tỉ đô-la. Ngoài ra còn 6 ngân hàng Nhật khác cũng đang chuẩn bị mở chi nhánh tại VN như: Sakura Bank, Daiichi Kangyo, Sanwa, Daishanyo, Daiwa và Sumi-moto. Sự có mặt của những tập đoàn tài chính lớn của Nhật tại VN cho thấy những dấu hiệu phát triển đáng kể trong hoạt động đầu tư

của Nhật vào VN.

TRIỂN VỌNG SẮP TỚI

Trong giai đoạn tới việc thu hút vốn đầu tư của Nhật vào VN rất được nhiều người quan tâm. Do vậy việc phân tích chiến lược và xu hướng đầu tư của Nhật trong giai đoạn qua và sắp tới cũng rất cần thiết. Từ năm 1951 đến năm 1991, tổng vốn đầu tư ra nước ngoài của Nhật là 352,4 tỷ đô-la với 67.800 dự án, trong đó đầu tư vào Mỹ chiếm 42,2%, châu Âu 19,5%, châu Á 15,2%

ĐẦU TƯ CỦA NHẬT RA NƯỚC NGOÀI 1951-1991

Nước	Vốn đầu tư (tỉ đô-la)
Mỹ	148,6
Châu Âu	68,6
Châu Á	53,45
Khu vực khác	81,75
Tổng cộng	352,40

ĐẦU TƯ CỦA NHẬT SANG CÁC NƯỚC CHÂU Á 1951-1991 (Tỉ đô-la)

Nước	Số dự án	Vốn đầu tư
Indonesia	2021	12,73
Hồng Kông	3921	10,75
Singapore	2662	7,62
Thái Lan	2723	5,23

Phần lớn các dự án đầu tư của Nhật vào Mỹ và Tây Á là những dự án bất động sản, ngân hàng và các nhà máy. Các nước châu Á, Nhật đầu tư chủ yếu hướng vào xây dựng các cơ sở sản xuất, khai thác tài nguyên, giá lao động rẻ. Hiện nay mặc dù đầu tư của Nhật ra nước ngoài có xu hướng giảm sút nhưng châu Á vẫn là nơi hấp dẫn các nhà đầu tư Nhật vì tỉ suất lợi nhuận của các công ty Nhật ở châu Á cao hơn đáng kể so với các nơi khác. Nhật đang tích cực tìm kiếm những thị trường mới, trong đó đáng chú ý là Trung Quốc và Việt Nam. Do ảnh hưởng của lệnh cấm vận của Mỹ nên nhiều công ty Nhật còn chần chừ trong việc đầu tư và các dự án lớn. Nhưng từ khi Nhật nối lại viện trợ phát triển chính thức (ODA) cho VN (khoảng 370 triệu USD) và gần đây Mỹ bỏ lệnh ngăn cản Quỹ tiền tệ quốc tế (IMF) và Ngân hàng thế giới (WB) cho VN vay tiền, nhiều công ty Nhật đang tích cực tìm kiếm các cơ hội đầu tư vào VN. Những nhà đầu tư Nhật đang chuẩn bị những dự án lớn nhất trong lĩnh vực xây dựng cơ sở hạ tầng. Hiện nay những dự án về dầu khí, nhà máy thủy điện, nhà máy xi măng và mở rộng cảng có số vốn đầu tư hàng trăm triệu đô-la đang được xúc tiến.

Cuối năm 1993, Nhật sẽ công bố kế hoạch cho VN và khoảng 50 tỷ yên (khoảng 463 triệu USD) để thực hiện một số dự án. Dự kiến viện trợ của Nhật dành cho Việt Nam đạt từ 100 - 140 tỷ yên (926 triệu - 1,3 tỷ USD).

Tuy vậy những nhà đầu tư Nhật cũng mong muốn mở trường đầu tư tại VN sẽ được cải thiện nhanh chóng như hệ thống luật pháp, vấn đề thuê mướn sở hữu nhà đất và cơ sở hạ tầng để họ an tâm theo đuổi một chiến lược đầu tư dài dài với VN.

Trong cuộc hội thảo kinh tế Việt-Nhật gần đây, những nhà doanh nghiệp hàng đầu của các công ty Nissho Iwai, Mitsubishi, Sony, Ngân hàng Tokyo, All Nippon Airways, Nissan, Toshiba, NTT,... đã tỏ ra hy vọng một bước nhảy vọt trong quan hệ kinh tế Việt-Nhật trong thời gian sắp tới, như lời ông Masaya Fujimura, chủ tịch Công ty Mitsubishi Materials đã nói: "Tôi tin rằng Nhật sẽ là nhà đầu tư lớn nhất tại VN trong vài năm tới".

KIỀU ANH